

Gyene István Hunor

Politikai műhely a Berkeley-n

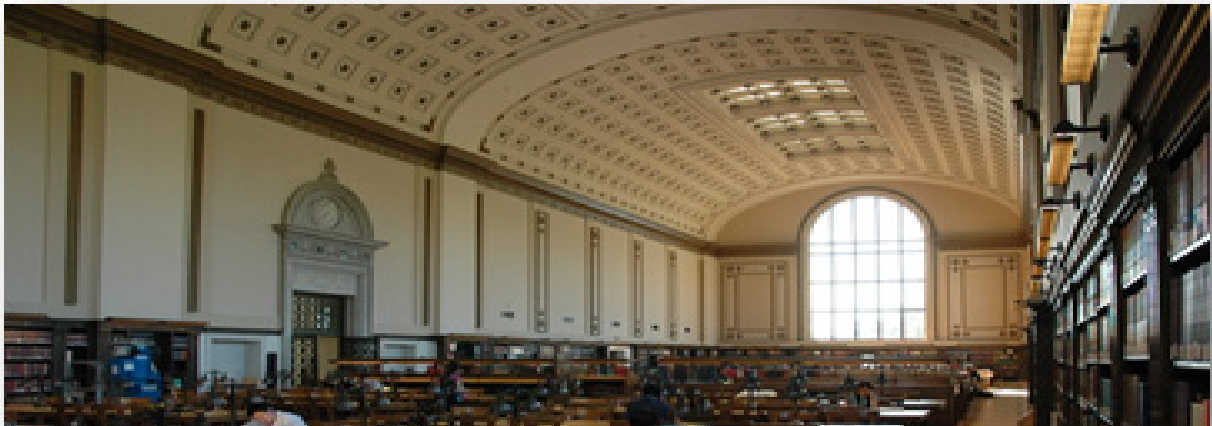

Egyetemek és főiskolák berkein belül működő kutatási központok és speciális programok tucatjai kínálnak lehetőséget az amerikai érdeklődő számára, ha tudományos alapon kíván betekintést nyerni a baloldali társadalmi mozgalmak, a polgári jogok, vagy éppen a feminizmus témakörébe. A helyzet azonban picit bonyolultabb, ha valaki az államokbeli és az európai jobboldal komparatív tanulmányozására adná a fejét, s mindezt egyetemi keretek között szeretné megtenni. A kaliforniai Berkeley Egyetem néhány oktatója ezt az űrt enyhítendő, 2009 februárjában olyan centrumot alapított, amely a világban jelen lévő jobboldali mozgalmak összehasonlításával foglalkozik. Amerikai szakértők szerint a felsőoktatás területén – a maga nemében – a Center for the Comparative Study of Right-Wing Movements ([CCSRWM](#)) egyedülálló kezdeményezés.

Mint azt Lawrence Rosenthal, a CCSRWM igazgatója és kutatásvezetője egy, a The New York Times-nak adott interjújában megjegyezte, az amerikaiak egyedi módon képesek szemlélni saját történelmüket és tapasztalataikat, ezért is tekinthető különösen sajátosnak az Egyesült Államok effajta összehasonlítása Európával, vagy éppen Latin-Amerikával. Rosenthal egyébként a mini-agytröszt létrehozása előtt a Berkeley társadalmi változások és szociológia tanszékének volt a vendégoktatója, emellett pedig a Nápolyi Egyetem Fulbright-professzoraként is tanított. Könyvet írt többek között a George W. Bush volt amerikai elnök és Silvio Berlusconi jelenlegi olasz miniszterelnök politikája közötti párhuzamokról, amelyben megjegyzi, hogy a 20. század nagyon különböző jobboldali mozgalmainak közös, összetartó pontjaként jó ideig az antikommunizmus szolgált. A kommunizmus bukásának bekövetkeztével ezek a jobboldali erők a legkülönbözőbb irányokba fejlődtek tovább, volt, amelyik a

nacionalizmus, netán a vallási fundamentalizmus, és volt, amelyik libertáriánus irányba.

A központnak jelenleg két főbb kutatási projektje fut, melyek közül az egyik az „Amerika lázadó jobboldala”, a másik pedig „A természet ereje” nevet viseli.

Előbbi projekt Rosenthal egyik művéből táplálkozik, amelyik a '80-as években, az USA-ban hatalomra került jobboldal általános térhódításának okait járja körül, azt állítva, hogy a szélesebb keretekben vett mozgalom akkoriban sokkal több jegyét hordozta a nemzeti radikalizmusnak, mint a klasszikus konzervativizmusnak. Ez az álláspont ugyan nem számít egyedinek, hiszen számtalan politikatudományi mű kutatja hasonló nézőpontból a republikánusok megerősödését, mégis sajátosnak tűnhet, hiszen a szerző egyúttal azt is állítja: a huszadik században számos olyan történelmi időszak volt, amikor a fejlett nyugati országokban a szélsőjobboldal saját megerősödésével „kontrollálta” a nemzeti vonalat képviselő politikai pártokat, vagy kormányokat. Ezek között találunk néhány olyan esetet is, amelyet Rosenthal a „háború okozta reakció” mintáinak nevez, és ő a huszadik század utolsó harmadának USA-beli „konzervatív befolyását” is ide sorolja.

„A természet ereje” elnevezésű projekt felelőse a Berkeley szociológia tanszékének professor emeritus oktatója, Bob Blauner, aki John Francis Neylan-ról írt hasonló

címmel biográfiát, amelyben az egykori jogász-újságíró a valaha élt egyik legbefolyásosabb amerikaiként mutatja be. Ő a központi figurája Blauner „Ellenállni a mccarthyizmusnak” című munkájának is, amelyben a szerző a California Egyetemen az ötvenes években dúló hűségeskü-krízisről ír.

E két kutatási projekt mellett az intézet – honlapjának tanúsága szerint – az elmúlt hónapokban különösen nagy hangsúlyt fektetett az amerikai Tea Party mozgalom bemutatására, számos publikáció és egy nagyszabású konferencia is foglalkozott a civil gyökerű kezdeményezés tényérésének okaival, illetve ennek megvitatásával. Mindezen túl, a CCSRW természetesen a legkülönbözőbb témák kapcsán tart vitarendezvényeket, így 2010-ben többek között külön konferencia foglalkozott a kreacionizmus és a globális felmelegedés összefüggéseivel; az olasz, a román, és a spanyol fasizmus egészen 1870-ig visszanyúló civil társadalmi alapjaival; az ötvenes évek vietnami nacionalizmusával; valamint a rasszizmus és a nemek közötti kapcsolat kérdésével. A konferenciák vita- és videóanyagai fellelhetők a központ honlapján, ahol az érdeklődőnek nemcsak arra van lehetősége, hogy elemzéseket olvasson, a tervezett eseményekről értesüljön, vagy netán a hírlevélre feliratkozzon, hanem online formában anyagi támogatást is nyújthat az egyetemi think tank számára.

***

A központot az alapítók elsődlegesen azzal a céllal hozták létre, hogy az elmúlt száz év egyesült államokbeli, európai, ázsiai, latin-amerikai, és más régiók jobboldali politikai mozgalmainak összehasonlítását ösztönözzék, elsősorban publikációk és vitairatok kiadása, konferenciák szervezése, és egyetemi ösztöndíjak nyújtása útján. Az intézet kiemelten támogatja azokat a kutatásokat, amelyek a vizsgált mozgalmakat a társadalmi és vallási kérdések, a nacionalizmus, a faji kérdés, valamint a gazdasági tanok felől közelítik. A centrum saját kutatási eredményeit természetesen minden alkalommal a szélesebb közvélemény elé tárja, egyszersmind

vezető tudósok bevonásával arra törekszik, hogy hozzájáruljon egy olyan összehasonlító és interdiszciplináris párbeszéd kialakításához, amely a jobboldali ideológia és politika, valamint ezek szervezeti formáinak a jövőben várható irányait vizsgálja.